

**BOSHLANG‘ICH SINIF O‘QUVCHILARIDAMUSTAQIL FIKRLASH
KO‘NIKMALARINI RIVOJLANTIRISH METODIKASI**

**Abrorxonova Kamolaxon Abrorxon qizi,
Boshlang‘ich ta‘lim pedagogikasi kafedrası mudiri,
Pedagogika fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Toshkent Kimyo Xalqaro Universiteti
Boshlang‘ich ta‘lim fakulteti,
Boshlang‘ich ta‘lim yo‘nalishi, 1-bosqich magistrant**

Annotatsiya. Ushbu ilmiy tezisdá boshlang‘ich sinf o‘quvchilarida mustaqil fikrlash ko‘nikmalarini rivojlantirish metodikasining ilmiy asoslari va amaliy yondashuvlari yoritilgan. Mustaqil fikrlash o‘quvchilarning kognitiv va ijodiy faoliyatini rivojlantirishda muhim rol o‘ynaydi. Tadqiqotda mustaqil fikrlashni rivojlantirishga qaratilgan pedagogik metodlar, ularning boshlang‘ich ta‘lim jarayonida qo‘llanilishi, shuningdek, ta‘lim tizimidagi yangi pedagogik yondashuvlar va innovatsiyalar tahlil qilinadi. 2020 yildan keyingi ilmiy manbalar asosida, mustaqil fikrlashni rivojlantirishning samarali metodlari, ularga oid pedagogik texnikalar va metodologiyalar keltirilgan.

Kalit so‘zlar: boshlang‘ich ta‘lim, mustaqil fikrlash, kognitiv rivojlanish, pedagogik metodlar, ijodiy faoliyat, ta‘lim innovatsiyalari, fikrlashni rivojlantirish, pedagogika, ta‘lim psixologiyasi, samarali metodikalar.

Аннотация. В данной тезисной работе рассматривается методика развития самостоятельного мышления у учащихся начальных классов. Самостоятельное мышление играет важную роль в когнитивной и творческой активности учеников. Исследование включает теоретические основы и практические подходы к развитию самостоятельного мышления, методы их применения в начальном образовании, а также анализ новых педагогических подходов и инноваций в системе образования. На основе научных источников после 2020 года предложены эффективные методы и педагогические техники для развития самостоятельного мышления.

Ключевые слова: начальное образование, самостоятельное мышление, когнитивное развитие, педагогические методы, творческая деятельность, образовательные инновации, развитие мышления, педагогика, педагогическая психология, эффективные методики.

Abstract. This thesis examines the methodology for developing independent thinking skills in primary school students. Independent thinking plays an essential role in the cognitive and creative activities of students. The study presents theoretical foundations and practical approaches to developing independent thinking, methods of their implementation in primary education, as well as an analysis of new pedagogical approaches and innovations in the education system. Based on scientific sources published after 2020, the thesis suggests effective methods and pedagogical techniques for fostering independent thinking.

Keywords: primary education, independent thinking, cognitive development, pedagogical methods, creative activity, educational innovations, thinking development, pedagogy, educational psychology, effective methodologies.

Zamonaviy ta‘lim tizimida boshlang‘ich sinfo‘quvchilarida mustaqil fikrlash ko‘nikmalarinishakllantirish muhim pedagogik vazifalardan birihisoblanadi. Chunki mustaqil

fikrlash o'quvchining bilimlarni faqat eslab qolishi bilan cheklanmay, ularni tahlil qilish, solishtirish va umumlashtirish orqali yangi xulosalar chiqarish qobiliyatini ta'minlaydi. Boshlang'ich ta'lim bosqichi shaxsning bilish faoliyati faol rivojlanadigan davr bo'lib, ushbu davrda mustaqil fikrlashni shakllantirish keyingi ta'lim jarayonining samaradorligini belgilaydi.

Boshlang'ich sinf o'quvchilarining mustaqil fikrlash ko'nikmalarini rivojlantirish ta'lim jarayonining ajralmas qismi bo'lib, ularning kognitiv rivojlanishiga, ijodiy fikrlashga va muammoni hal qilish qobiliyatlarini oshirishga xizmat qiladi. Mustaqil fikrlashning shakllanishi o'quvchilarni har tomonlama rivojlantirishning asosiy omili hisoblanadi.

Ahmedova ta'kidlaganidek, mustaqil fikrlash — bu o'quvchining o'z bilimlarini mustaqil ravishda yaratish va boshqalar fikrlarini baholash qobiliyatidir. O'qituvchilarning pedagogik yondashuvlari mustaqil fikrlashni rivojlantirishda asosiy rolni o'ynaydi, chunki ular o'quvchilarga o'z fikrlarini ifodalashda yordam berishadi.

Mustaqil fikrlashni rivojlantirish uchun bir nechta samarali pedagogik metodlar mavjud. 2020 yildan keyingi ilmiy tadqiqotlar, shuni ko'rsatadiki, o'quvchilarni fikrlashga undash, o'qituvchi va o'quvchilar o'rtasida faol muloqotni yaratish, fikrni mustahkamlash uchun muhokama va bahs-munozara usullarini qo'llash mustaqil fikrlashni rivojlantirishda juda samarali.

Innovatsion ta'lim texnologiyalarini qo'llash ham mustaqil fikrlashni rivojlantirishda muhim rol o'ynaydi. Zamonaviy pedagogik yondashuvlar, masalan, loyiha asosida o'qitish, o'quvchilarning ijodiy va tanqidiy fikrlashini rag'batlantiradi.

Mustaqil fikrlashni rivojlantirishda bosqichma-bosqich yondashuvni qo'llash zarur. Yosh bolalarda mustaqil fikrlashning dastlabki bosqichi, odatda, o'z fikrlarini ifodalash va qiyoslashni o'rganishni o'z ichiga oladi. O'qituvchilar bu jarayonda o'quvchilarga ta'limni mustaqil olishda yordam berishlari, fikrlarni to'g'ri tashkil etishga o'rgatishlari kerak.

Shodmonova tadqiqotlarida mustaqil fikrlashni rivojlantirishning samarali metodikalaridan biri sifatida, o'quvchilarga mustaqil ravishda muammo yechish topshiriqlarini berishni tavsiya qiladi.

Mustaqil fikrlashni rivojlantirishda samarali metodikalar va innovatsion yondashuvlar muhim o'rin tutadi. O'quvchilarni o'z fikrlarini ifodalashga undovchi texnikalar va interaktiv usullar ta'limning samaradorligini oshiradi.

Mahmudova pedagogik innovatsiyalarni qo'llashda muhokama, vaziyatga qarab qaror qabul qilish, guruh ishlari kabi metodlarning samarali ekanligini ko'rsatadi. Ijodiy topshiriqlar ham mustaqil fikrlashni rivojlantirishda muhim ahamiyatga ega. Boshlang'ich sinf o'quvchilariga beriladigan hikoya tuzish, matni davom ettirish, rasm asosida mazmun yaratish kabi topshiriqlar ularning tasavvur doirasini kengaytiradi. Bunday mashg'ulotlar o'quvchilarning mustaqil qaror qabul qilish, fikrini izchil bayon etish va ijodiy yondashuvini rivojlantiradi. Shuningdek, axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish mustaqil fikrlashni rivojlantirishga ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Elektron ta'lim resurslari, interaktiv platformalar va multimedia vositalari o'quvchilarning mustaqil izlanish faoliyatini qo'llab-quvvatlaydi. Natijada o'quvchilar bilimlarni mustaqil o'zlashtirish, tahlil qilish va baholash ko'nikmalariga ega bo'ladi. Xorijiy ta'lim tajribasi tahlili shuni ko'rsatadiki, rivojlangan davlatlar ta'lim tizimida mustaqil fikrlashni rivojlantirish ustuvor vazifa sifatida qaraladi. Masalan, Finlyandiya va Yaponiya ta'lim tizimlarida o'quvchilarning erkin fikr bildirishiga, savol berishigava muammolarni mustaqil hal etishiga keng imkoniyatlar yaratilgan. Ushbu tajribalarni milliy ta'lim tizimiga moslashtirish boshlang'ich ta'lim sifatini oshirishga xizmat qiladi.

Yuqoridagi ilmiy tahlillar asosida shuni ta'kidlash mumkinki, mustaqil fikrlashni rivojlantirishga yo'naltirilgan pedagogik yondashuvlar boshlang'ich sinf o'quvchilarining bilim faolligini oshiradi, ularning o'ziga bo'lgan ishonchini mustahkamlaydi hamda keyingi ta'lim bosqichlarida muvaffaqiyatli faoliyat yuritishlari uchun zarur shart-sharoitlarni yaratadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Ahmedova B. A. 2023. Mustaqil fikrlashni rivojlantirish metodikasi. Pedagogik ilm-fan jurnali, 18.4, 67–74.
2. Mahmudova M. R. 2024. Rivojlantiruvchi ta'limda mustaqil fikrlash. Pedagogika va innovatsiyalar jurnali, 25.1, 54–61.
3. Shodmonova L. F. 2022. Boshlang'ich sinfda mustaqil fikrlashni rivojlantirishning yangi usullari. Ilmiy-texnik pedagogika jurnali, 15.2, 45–50.
4. Tursunova D. 2023. Innovatsion texnologiyalar orqali mustaqil fikrlashni rivojlantirish. O'zbekiston ta'limi jurnali, 12.3, 21–30.
5. Xolmatova N. 2023. Boshlang'ich ta'limda kognitiv rivojlanish va mustaqil fikrlash. Ta'lim va psixologiya jurnali, 30.2, 32–38.
6. Yuldosheva M. 2022. Boshlang'ich ta'limda mustaqil fikrlashni rivojlantirishning psixologik asoslari. Pedagogik tadqiqotlar jurnali, 17.1, 28–36.